

MKB Fastighets AB
Box 50405
202 14 MALMÖ

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204)

Beslut

Datainspektionen konstaterar att MKB Fastighets AB (MKB) i e-postmeddelanden har behandlat känsliga personuppgifter och brottsuppgifter. På grundval av vad som kunnat utredas i ärendet bedömer Datainspektionen att det förekommit behandling av känsliga personuppgifter och brottsuppgifter som inte är förenlig med 13 och 21 §§ personuppgiftslagen. Datainspektionen förutsätter att MKB vidtar tillräckliga åtgärder för att bolagets behandling av personuppgifter i samband med störningsärenden, rättsliga anspråk och uthyrning i fortsättningen sker i enlighet med personuppgiftslagen.

1:a åklagarkammaren i Malmö har inlett förundersökning mot företrädare för MKB angående misstanke om brott mot personuppgiftslagen. Mot bakgrund av detta och att e-postmeddelandena är flera år gamla vidtar Datainspektionen ingen ytterligare åtgärd i detta ärende. Datainspektionen ser dock allvarligt på det inträffade och kommer att följa upp ärendet med en inspektion i MKB:s lokaler under 2005. Upplivningsvis kan även nämnas att Datainspektionen, för att bidra till tydliga regler skapas på området, kommer att verka för att en branschöverenskommelse angående bostadsbolagens behandling av personuppgifter tas fram. Med detta besked avslutas ärendet.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har uppmärksammat på e-postkorrespondens mellan personal på MKB. Enligt uppgift innehåller e-breven bland annat följande. Personalens uppfattningar om dels hyresgäster och tidigare hyresgäster, dels personer som inte har varit hyresgäst hos MKB. Bland annat finns uppgifter om personers psykiska status. Det står även till exempel: "missbrukare", "bosnisk z", "svart bryter på franska". Hela och delar av kriminalregisterutdrag och domar förekommer i breven. E-posten har skrivits ut och satts in i pärmar märkta med "varningar". Med anledning av detta har Datainspektionen inlett tillsyn mot MKB, som har yttrat sig.

MKB:s yttrande

Av MKB:s yttrande framgår i huvudsak följande. De uppgifter som efterfrågas består av två pärmar med utskrivna e-postbrev, eventuellt sorterade i alfabetisk ordning på efternamn. Det rör sig om e-post från mitten och andra hälften av 1990-talet. Eftersom pärmarna har stulits från MKB:s kontor kan bolaget inte ange mer om tiden eller formen för sammanställningen. Pärmarna utgör inte ett av ledningen bestämt arbetsdokument utan är en samling e-postbrev som har skrivits ut av en före detta anställd. Den aktuella e-posten är sedan flera år raderad och kan inte återskapas.

MKB har fastställda rutiner och bestämda föreskrifter för hur personuppgifter får behandlas inom företaget. Utöver den behandling i gemensamma register och så kallade personliga dokument som anmälts till personuppgiftsombudet förekommer även att personuppgifter behandlas internt inom MKB i e-post. Den nu aktuella e-posten har förekommit inom arbetsgrupper inom MKB som dels sysslat med uthyrning av lägenheter och lokaler, dels med handläggning av så kallade störningsärenden. Dessa grupper måste av naturliga skäl samarbeta med varandra så att man inte hyr ut en lägenhet till någon som sagts upp, vräkts eller frivilligt sagt upp sig på grund av dokumenterade störningar i boendet. MKB hävdar att behandlingen faller inom lagens bokstav. Rutinerna för e-post har sedermera ändrats och medvetenheten inom MKB är idag högre än för tio år sedan.

MKB hänvisar till att behandlingen är tillåten enligt 10 § punkterna a) och f) personuppgiftslagen. Vidare menar MKB att behandling av känsliga personuppgifter har varit nödvändig för att bolaget ska kunna göra gällande rättsliga anspråk, exempelvis i mål om domstol om avhysning eller i samband med grannars rättsliga anspråk mot MKB avseende rätten att vara ostörda, enligt 16 § punkt c) personuppgiftslagen. MKB anser även att de brottsuppgifter som behandlats varit enstaka uppgifter som varit nödvändiga för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras i ett enskilt fall (21 § personuppgiftslagen samt 1 § punkt d) DIFS 1998:3).

MKB menar vidare att om det i löpande text har förekommit uttryck rörande psykisk sjukdom eller om missbruk är det uppgifter som tyvärr är nödvändiga vid uthyrning av bostäder. Anledningen till att man blir nekad att hyra en lägenhet eller till att man blir uppsagd eller avhyst beror inte sällan på sådana omständigheter. Uppgiften ”svart, bryter på franska” är troligen en identifieringsuppgift som använts för att man hade grundad anledning att tro att personen skulle söka bostad i annans namn. Varför uppgiften ”bosnisk z” förekommit är däremot okänt. MKB:s stora antal lägenheter gör att antalet problem i boendet är större än hos andra hyresvärdar. Antalet störningsärenden är stort, vilket ökar andelen känsliga personuppgifter i MKB:s elektroniska korrespondens.

Skäl för beslutet

Tillämplig lagstiftning

Personuppgiftslagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad, exempelvis uppgifter som behandlas i ett e-postmeddelande (5 § första stycket personuppgiftslagen). Syftet med att även delvis automatiserad behandling omfattas av lagen är, enligt Datainspektionens mening, att förhindra kringgående av lagen och att undvika gränsdragningsproblem. Det kan även nämnas att det är tillräckligt att personuppgifter fortfarande kan återskapas elektroniskt för att en behandling enligt personuppgiftslagen ska anses föreligga.

Personuppgiftslagen trädde i kraft den 24 oktober 1998 då datalagen upphörde att gälla. Under vissa förutsättningar gällde datalagen fram till och med den 30 september 2001 (Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för personuppgiftslagen, punkt 1-2). MKB har uppgett att pärnarna med utskrifter av e-postmeddelandena är stulna och att den aktuella e-posten är raderad och inte kan återskapas. Med anledning av detta kan Datainspektionen inte avgöra vilka delar som omfattas av personuppgiftslagen. I den del personuppgiftslagen är tillämplig gör Datainspektionen följande bedömning.

Personuppgiftsansvarig

Den personuppgiftsansvarige, det vill säga arbetsgivaren, har ett ansvar för att inga otillåtna behandlingar av personuppgifter utförs på en arbetsplats. Arbetsgivaren kan således bli ansvarig för eventuella integritetskränkningar som de anställda orsakar genom att behandla personuppgifter i strid med lagen. Arbetsgivaren måste därför se till att all behandling av personuppgifter på arbetsplatsen uppfyller de krav som föreskrivs i personuppgiftslagen.

Grundläggande krav

Enligt de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen ska personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Uppgifterna får bara samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in. Vidare får inte fler personuppgifter behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen och uppgifterna får inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Känsliga personuppgifter och brottsuppgifter

I ärendet har framkommit att känsliga personuppgifter i form av uppgifter om ras och etniskt ursprung och uppgift om hälsa har behandlats. Det finns ett principiellt förbud i personuppgiftslagen mot att behandla känsliga personuppgifter om inte den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller själv på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna (13-15 §§ personuppgiftslagen). Känsliga personuppgifter får dock behandlas om behandlingen är

nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras (16 § punkt c) personuppgiftslagen).

MKB har uppgett att bolaget i enstaka fall behandlar brottsuppgifter. Enligt 21 § personuppgiftslagen är det förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. Brottsuppgifter får dock behandlas om behandlingen avser enstaka uppgift som är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras i ett enskilt fall (1 § punkt d) DIFS 1998:3). Varken känsliga personuppgifter eller brottsuppgifter får behandlas enbart med stöd av en så kallad intresseavvägning (10 § punkt f) personuppgiftslagen).

Enligt Datainspektionen uppfattning måste höga krav ställas på de situationer i vilka undantagen från de principiella förbud som finns mot att behandla känsliga personuppgifter och brottsuppgifter tillämpas. Uppgifterna måste då vara hänförliga till ett *konkret* rättsligt anspråk och *all* behandling som sker måste vara *nödvändig* i förhållande till detta anspråk. MKB:s behandling av uppgifter som ”bosnisk z” och ”svart bryter på franska” kan, enligt Datainspektionens mening, aldrig vara nödvändiga i ett sådant sammanhang. Behov av att samla uppgifter, exempelvis som grund för avhysning, bör kunna tillgodoses genom att beskriva händelser och iakttagelser istället för uttryckliga uppgifter om sjukdom och psykisk status.

Eftersom de aktuella e-postmeddelandena inte finns att tillgå kan Datainspektionen inte göra någon granskning av personuppgiftsbehandlingen i vart och ett av dessa. På grundval av vad som kunnat utredas i ärendet bedömer Datainspektionen att det förekommit behandling av känsliga personuppgifter och brottsuppgifter som inte är förenlig med 13 och 21 §§ personuppgiftslagen.

Beslut i detta ärende har fattats av Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren, tillsynsdirektören Britt-Marie Wester, informationssekreteraren Amina Grill och byrådirektören David Säfwe, föredragande.

Göran Gräslund

David Säfwe

Kopia till:

Personuppgiftsombudet Ronny Lundkvist, Stadskontoret, Juridiska avdelningen, August Palms Plats 1, 205 80 MALMÖ

Kammaråklagare Mats Svensson, 1:a åklagarkammaren i Malmö, Box 6202, 200 11 MALMÖ